

Szolláth Dávid

Laudáció Codău Annamária [Kálmán C. György irodalomkritikus-díjához*](#)

Amikor arról gondolkoztunk, miféle díj is legyen az, ami Kálmán C. György nevét viseli, abból indultunk ki, hogy Gyurinak a kritika lett a mindennapi műfaja. A kritikaírás életforma lett nála, ez lett munkásságának az a része – a kisebb jegyzetek, cikkek, a facebookos sziporkák és szösszenetek mellett –, amelyből a szűkebb szakmán túl, szélesebb kör számára is látszik szellemi profilja, gondolkodásmódja, ízlése, személyisége, humora.

Aztán gondoltunk arra is, hogy Gyuri a fiatalokra (legyenek azok tanítványai vagy sem) mindig szeretett figyelni. Szánt rájuk időt, végtelen türelemmel javítgatta írásait, senkit nem utasított vissza. Elképesztő mennyiségű szerkesztői, lektori, bábáskodó munkája maradt tudománymetriai értelemben láthatatlan. Amilyen éles tudott lenni kritikusként, annyira vajszívú volt tanárként. Ebből a kettőből össze is raktuk, hogy a Kálmán C. György-díj tehát irodalomkritikusoknak, méghozzá fiatal irodalomkritikusoknak szóló díj legyen. (És további érvek is elhangzottak, például a kritika krónikus alulértékeltisége stb.)

Hátra volt még azonban, hogy a fiatal kritikusok mezőnyéből mégis milyen kritériumok szerint válogassunk. Úgy döntöttünk, hogy mi sem kézenfekvőbb, mint hogy a kritériumokat Gyuri kritikus érnyeiből vezessük le. Azaz legyen elfogulatlan, invenciózus, legyen széles látóköre, élvezetesen írjon, de ne legyen felületes, azaz legyen irodalomtudományosan, esztétikailag iskolázott, anélkül hogy iskolás lenne a szövege. Mindezen túl legyen kritikus virtusa is, azaz ne féljen bírálni, ha bírálivalóval találkozik.

Ki tudja, hogyan lehetséges, de bizony léteznek ilyen kritikusok ma is, a mai kulturális viszonyok között is, sőt, azt tapasztaltuk, hogy még ezekkel a szűrőkkel is válogatni kell a jelöltek közül.

A Kálmán C. György-díj 2024-es díjazottja, Codău Annamária a fenti kritériumoknak csodálatosan megfelel, de még számos másnak is.

Kezdjük a látókörrel. Noha fő profilja a lírakitika (azaz a kritikusok vadrezervátumán belül is különösen veszélyeztetett fajhoz tartozik), ír prózáról, nonfictionról, magyar és világirodalomról egyaránt. Nagy örömmel látom, hogy még utána megy az eredetinek, amikor idegen nyelvből fordított könyvet szemlél, mindig kitér a fordítás minőségére, sőt nem ártall forrásnyelvi szakirodalmat is bevonni, azaz nem szűkíti a gondolkodását a magyar olvasóközönség könnyen felmérhető információigényeinek kielégítésére.

Tanítani való Cărtărescu *Szolenoid*jéről a magyar fordítás kapcsán írt kritikája ([Jelenkor, 2024/6](#)). Ezt a rendkívül összetett, rétegzett, kulturálisan zsúfolt opus magnumot csodálatra méltó szellemi könnyedséggel, az olvasás örömét is átadva értelmezi, anélkül hogy vulgarizálná. Két nyelvben otthonos, de nem csak a román irodalom felől közvetít, hasonló mondható el akkor is, amikor angoltól fordított műveket értelmez, itt Anne Sexton [verseskötetéről](#) írt kritikája említhető többek között példaként. Külföldi művekről írt kritikái tágítják a magyar kultúrából belátható távlatokat. A kortárs magyar művekről írt kritikái alapján pedig én magam nem egyszer azt a tanulságot vontam le, hogy a távlatok tágítására bizony szükség is volna.

Van, aki szerint a jó kritikus arról ismerszik meg, hogy már nem a szemlézett mű, hanem a kritikus neve miatt olvassuk írásait, bármiről, bárkiről is ír. Lehetne érvelni amellett is, hogy a kritika szekunderből primér műfajjá lép elő, amikor szerzője és nem tárgya szerint jegyezzük. Hátralapozok, megnézem, miről ír éppen például Kálmán C. Az idei díjazott szerintem már itt tart, neve branddé vált. Lapozok, nézem, mit ír Codău. De más tekintetben is hasonlít Gyurira. Ez a sokműfajúság általában, és az irodalomkritika nem szokványos, nem tipikus műfajai iránti nyitottság. Mindketten előszeretettel reflektálnak saját kritikusi tevékenységükre, *A dialogikus kritika lehetőségeiről* írt hozzászólása ([Korunk, 2019/9](#)) vagy Lapis József kritikakötetéről írt bírálata ([Jelenkor, 2023/6](#)) átfogó képet ad arról, hogy voltaképpen milyen sokféle formája lehet az irodalomkritikának, ha a mediális lehetőségeket okosan használjuk ki. Codău Annamária a *Látó* folyóirat szerkesztője, és nagyon élvezetes olvasni például a klikkreceit. A *Látó*-ban a [Klikkrec](#) rovat (ha valaki nem ismerné) két kritikus csetbeszélgetése, amit aztán szerkesztett formában közreadnak. Főbb erőnyei, hogy pörgős, koncentrált, spontán. A rövid csetüzenetekben nincs mód félrebeszélésre, udvariaskodásra, tiszteletkörökre. Demény Péter, a díjazott volt tanára, majd szerkesztőtársa ezt írta nekem (és megengedte, hogy idézzem): „a vele készült klikkreceket, másként, mint a Láng Zsolttal valókat, kritikusi pályám legszebb percei közé sorolom”. És ha már szóba került Láng, akkor idézzük őt is:

„Három évvel ezelőtt, amikor Codău Annamari Látó-szerkesztő lett, welcome speech gyanánt írtam egy vele készült képzeletbeli interjút 2065-ből. Akkor ment nyugdíjba a *Látó* főszerkesztőjeként, és beszámolt mindarról, ami az ő ideje alatt történt a lapnál. Hogy rezidens írók jártak be a szerkibe, többek között Sofi Oksanen meg Inky Thurwalen, a későbbi Nobel-díjas izlandi író, és állandóan ott nyüzsgött két-három gyakornok, és íróiskolát működtettek, internacionalista programokat futtattak stb., stb.” (Tamás Dénes interjúja [Láng Zsolttal](#))

Deményen és Lángon kívül még másokat is lehetne idézni, az előválogatás során ugyanis több folyóiratszerkesztőt megkértünk, hogy tegyenek javaslatot díjazottra, és bizony Codău Annamária listavezető volt. Sokáig és örömmel dicséreném még, kitérnék elfogulatlanságára, műveltségére, nyelvi-stilisztikai erőnyeire, ám mivel az egyik legfőbb stilisztikai erény a tömörség, most nagy erőfeszítések árán abbahagyom a lelkendezést, és – a magam és a Kálmán C. György-díj kuratóriuma nevében – gratulálok Codău Annamáriának.

*Elhangzott Budapesten, a BTK Irodalomtudományi Intézetben (2025. február. 11.)